

Епідемічна ситуація зі спалахів інфекційних хвороб зареєстрованих в Україні за 2020 рік

За 2020 рік в Україні було зареєстровано 60 спалахів інфекційних хвороб (далі - ІХ), а саме: гастроентероколітів та гострих кишкових інфекцій (далі - ГКІ) встановленої та невстановленої етіології – 26, сальмонельозів – 18, вірусного гепатиту А і ротавірусного ентериту – по 6, кору – 3 та шигельозу – 1 (рис.1), внаслідок яких постраждали 700 осіб, у тому числі 323 дитини.

Рис. 1 Спалахи інфекційних хвороб, Україна, 2020 рік

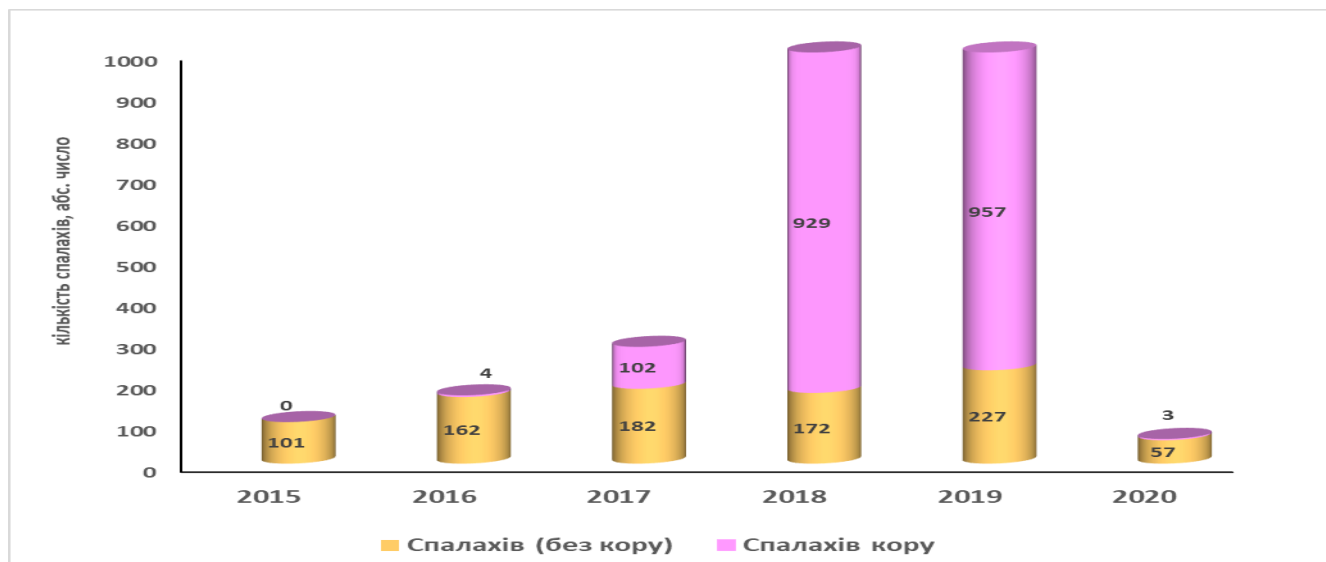

У 2019 році було зареєстровано 1184 спалахи (кору – 957, сальмонельозу – 77, ГКІ – 71, вірусного гепатиту А – 39, ротавірусного ентериту – 30, шигельозу – 4, ентеровірусної інфекції і харчових отруєнь – по 2 та дифтерії - 1), внаслідок яких постраждали 10026 осіб, у тому числі 7264 дитини.

За попередні 5 років кількість зареєстрованих спалахів в Україні стрімко зростала в основному за рахунок спалахів кору: за 2015 рік – 101, у т. ч. кору не було зареєстровано, 2016 рік – 166, у т. ч. 4 кору, 2017 рік – 281, у т. ч. 102 кору, 2018 рік – 1101, у т. ч. 929 кору, 2019 рік – 1184, у т. ч. 957 кору, а у звітному 2020 році кількість спалахів, дуже стрімко, знизилася (рис. 2) за рахунок різкого зменшення спалахів кору - всього 3 за рік та водночас реєстрації пандемії COVID19, яку 30 січня 2020 року ВООЗ визначила як надзвичайну ситуацію в секторі громадського здоров'я міжнародного значення, а згодом як пандемію. Завдяки проведеним протиепідемічним заходам у 2020 році, а саме введенню карантину з закриттям організованих колективів, закладів громадського харчування тощо та активному пропагуванню дотримання правил особистої гігієни населенням (частішого та якіснішого миття рук, застосування санітаїзерів і т. д.) в Україні різко

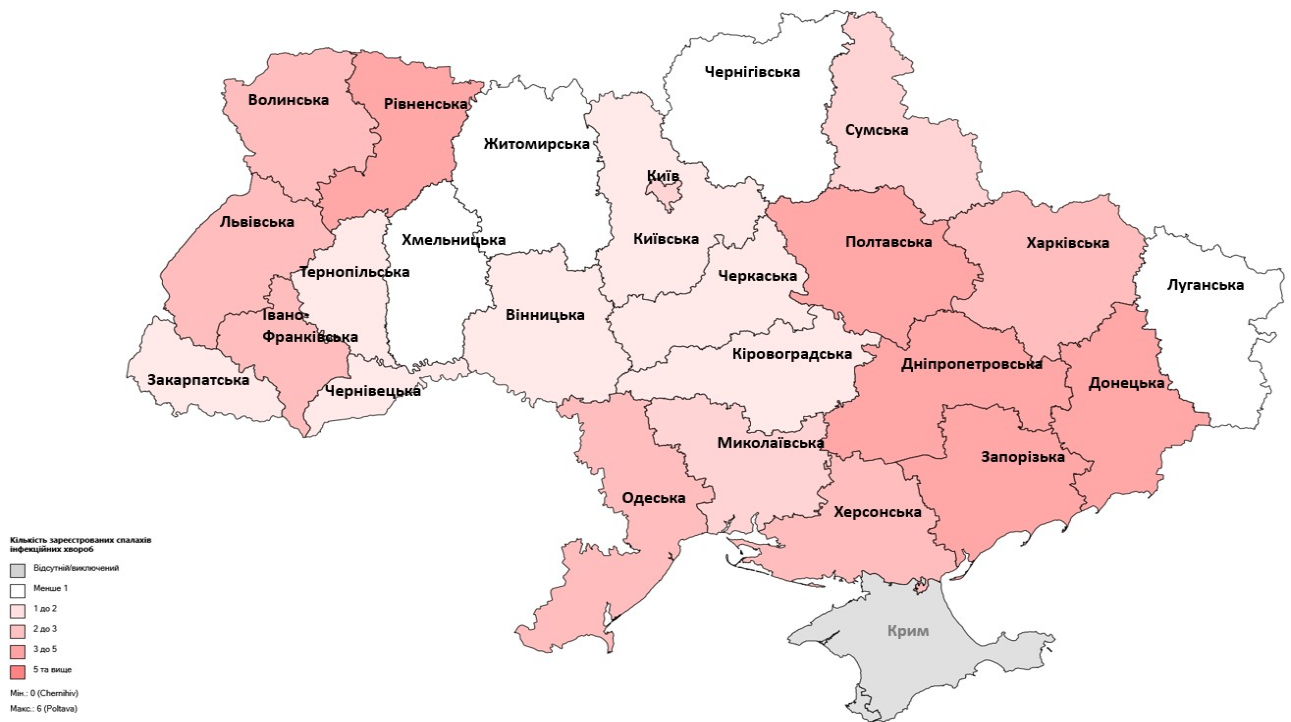
знизилась кількість спалахів інфекційних хвороб. Разом з тим не виключається послаблення епідеміологічного нагляду за рахунок надмірного навантаження на медичний, лабораторний персонал та фахівців епідеміологічного профілю.

Рис. 2 Кількість зареєстрованих спалахів, Україна, 2016- 2020 рр.

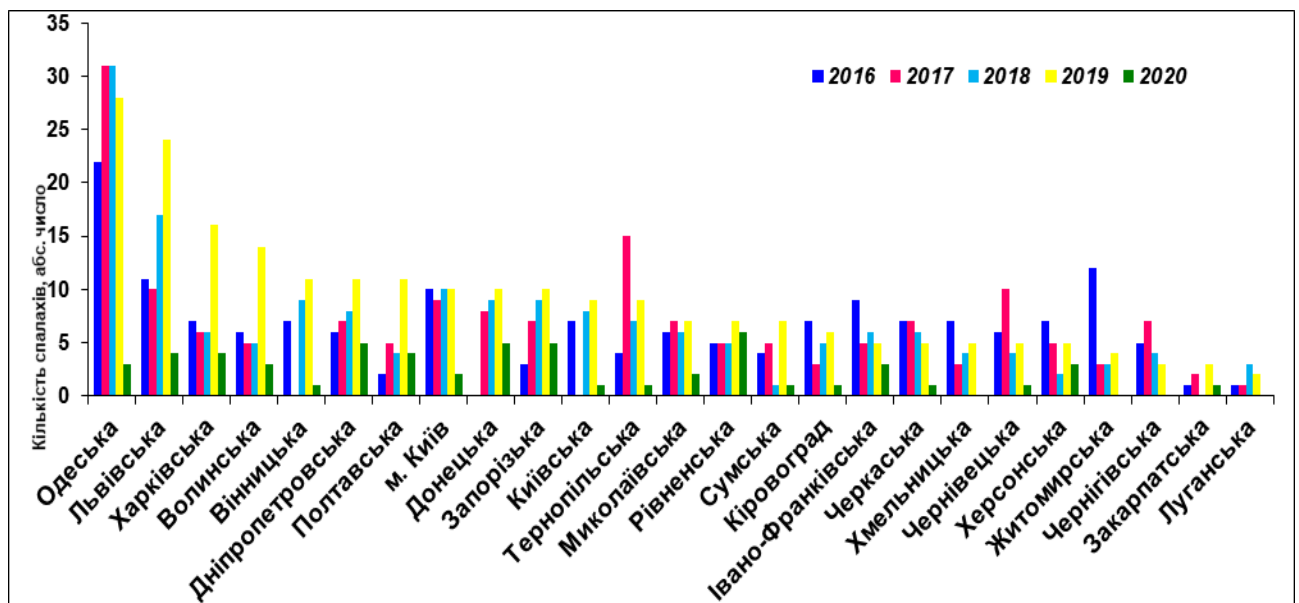
У 2020 році спалахи реєструвалися в 21-му регіоні України: в Полтавській та Рівненській областях – по 6; Донецькій, Дніпропетровській та Запорізькій областях – по 5; Львівській та Харківській областях – по 4; Волинській, ІваноФранківській, Одеській та Херсонській областях – по 3; Миколаївській, Сумській областях та м. Києві – по 2; Вінницькій, Закарпатській, Київській, Кіровоградській, Тернопільській, Черкаській та Чернівецькій областях - по 1. В Житомирській, Луганській, Хмельницькій та Чернігівській областях спалахів не було зареєстровано.

Рис. 3 Кількість зареєстрованих спалахів інфекційних хвороб, розподіл по регіонах, Україна (2020 рік)

У 2020 році зареєстровано найменшу за останні 5 років кількість спалахів ІХ. У попередні роки найбільше спалахів стабільно реєструвалось у Одеській області, де було зареєстровано понад 30 спалахів (без урахування кору). Найменша кількість спалахів у вказаному періоді реєструвалась у Закарпатській та Луганській областях.

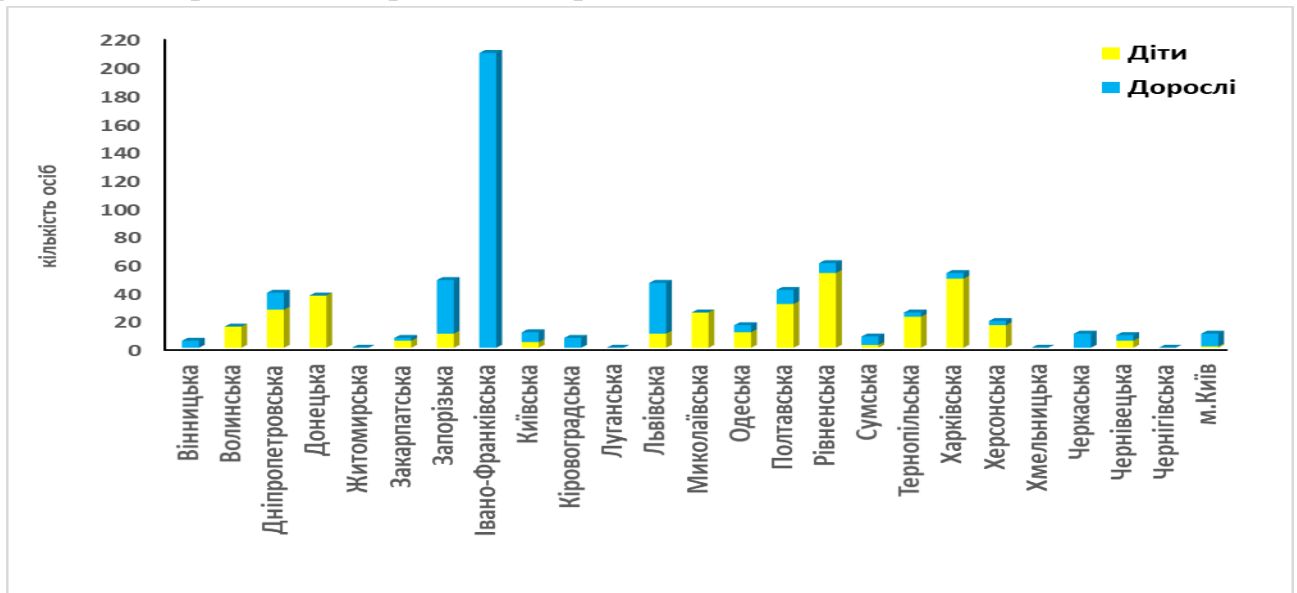
Рис.4 Кількість спалахів інфекційних (без кору) по регіонах, Україна, 2016 - 2020 рр.

В 2020 році, внаслідок 60 спалахів постраждало 377 осіб, у тому числі 323 дитини (46%).

Найбільшу кількість постраждалих осіб під час спалахів у 2020 році зареєстровано в Івано-Франківській (209 дорослих), Рівненській (63 особи із них 53 дитини), Харківській (53 особи із них 49 дітей), Запорізькій (48 осіб із них 10 дітей), Полтавській (41 особа, із них 31 дитина), Дніпропетровській (39 осіб, із них 27 дітей) та Донецькій (37 осіб, діти) областях.

Рис.5 Кількість постраждалих осіб внаслідок спалахів інфекційних хвороб, розподіл по регіонах, Україна, 2020 рік

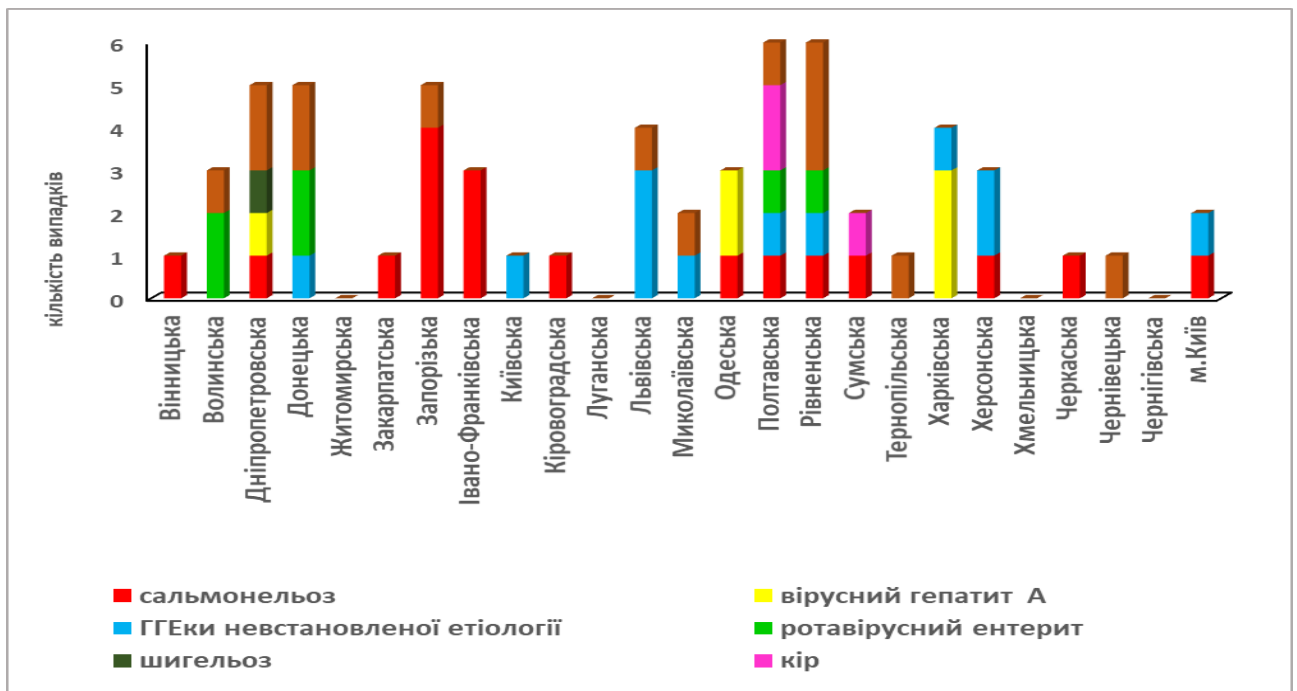
Кількість повідомлень про реєстрацію спалахів свідчить про те, що епідемічна ситуація в Україні з інфекційної захворюваності населення на ГКІ була нестабільна, незважаючи на суттєве зниження у 2020 році загальної захворюваності на ГКІ (2,4 рази в порівнянні з 2019 роком).

В цілому в 2020 році на ГКІ захворіло 39749 осіб (інтенсивний показник 94,7 на 100 тисяч населення), а у 2019 році - 95471 особа (інтенсивний показник 226,1 на 100 тисяч населення).

За звітний рік зареєстровано 3758 випадків захворювання на сальмонельоз, інтенсивний показник на 100 тисяч населення становить 8,95, за аналогічний період 2019 року - 8586 випадків (інтенсивний показник 20,34), спостерігалось зниження захворюваності в 2,3 рази.

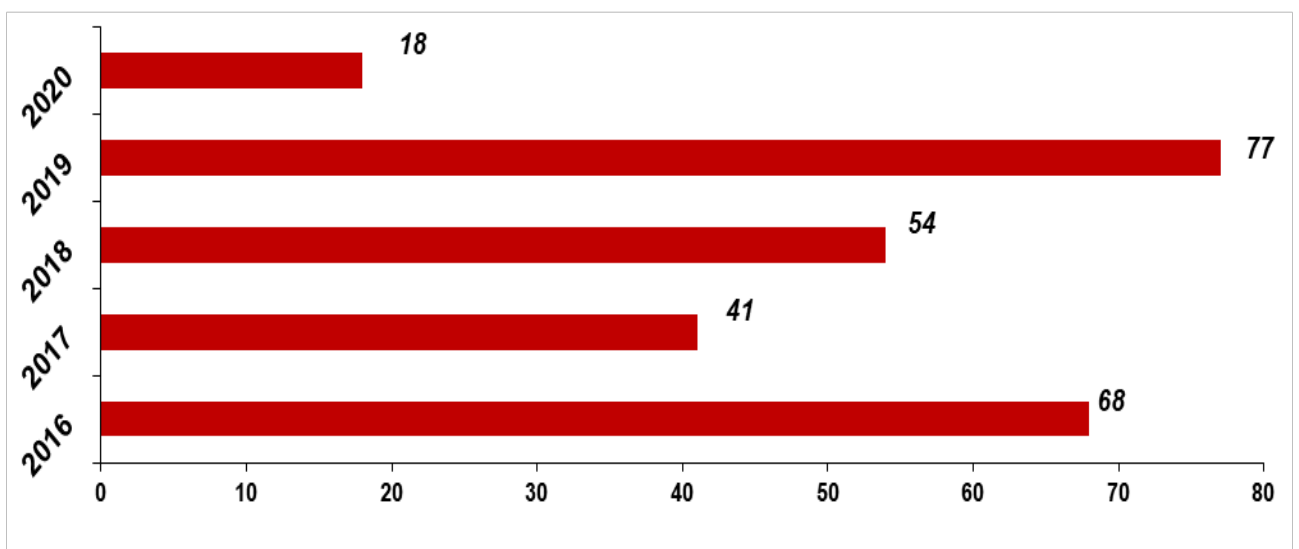
В етіологічній структурі зареєстрованих спалахів переважали сальмонельози – 18 (30,0%), гастроентероколіти встановленої етіології - 14 та гастроентероколіти невстановленої етіології - 12 (23,3% та 20,0% відповідно) також реєстрували спалахи ротавірусного ентериту та вірусного гепатиту А – по 6 (по 10,0%), кору – 3 (5,0%) та шигельозу – 1 (1,7%).

Рис.6 Етіологічна структура спалахів у регіонах, Україна, 2020 р.

Епідемічний процес сальмонельозу характеризувався в основному спорадичністю зареєстрованих випадків, питома вага випадків, пов'язаних зі спалахами склала 8,9%. Кількість спалахів протягом попередніх років була значно більшою, а в звітному році стрімко зменшилася - в 4,3 рази порівняно з 2019 роком.

Рис.7 Кількість спалахів спричинених сальмонелами, Україна, 2016 – 2020рр.

З усіх спалахів сальмонельозу у 2020 році етіологічним чинником 15 спалахів була *S. enteritidis*, 2 – х спалахів - *S. blegdam* та 1 спалаху – *S. typhimurium*.

Внаслідок зареєстрованих 18 спалахів сальмонельозної етіології постраждала - 331 особа, в т.ч. 35 дітей.

Найбільший спалах захворювання на сальмонельоз у 2020 році було зареєстровано в вересні, пов'язаний з харчуванням в їдальні ТОВ «Фабрика їжі» на заводі ТОВ «ЛЕОНІ Ваєрінг Системс УА ГмБХ», що у м. Коломия, ІваноФранківської області. Постраждали 195 осіб, дорослі у т. ч. 1 працівник їдальні – помічник кухара.

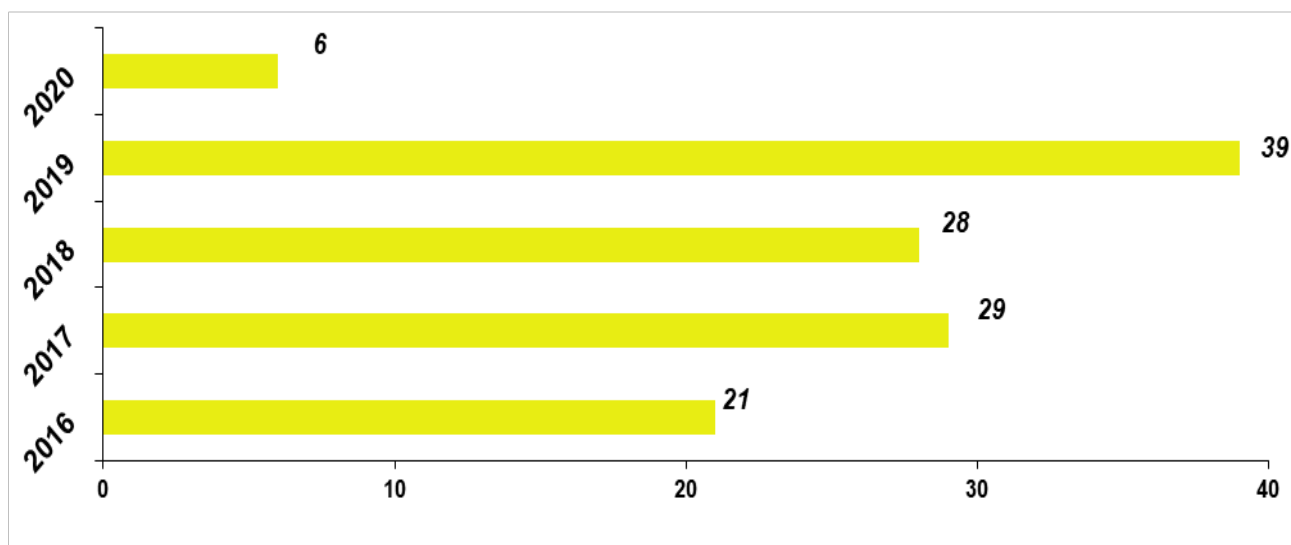
У 32 захворілих осіб діагноз було підтверджено лабораторно та у 68 осіб діагноз було встановлено клініко-епідеміологічно, решті хворих (93 особи) було встановлено різні заключні діагнози (ГКІ невстановленої етіології). Під час лабораторного обстеження 36 працівників їдальні у 2-х (посудомийки) було виявлено збудника, встановлено діагноз бактеріоносійство.

Проведено лабораторні дослідження 540 об'єктів зовнішнього середовища: змивів з поверхонь, проб харчових продуктів та питної води – збудника не виявлено, фактор передачі не встановлено.

Роботу їдальні було призупинено. Спалах ліквідовано та локалізовано.

У 2020 році зареєстрована рекордно низька кількість спалахів вірусного гепатиту А (далі–ВГ А), захворіло 26 осіб, у т. ч. 21 дитина. З 2016 року кількість спалахів ВГ А постійно зростала, а в 2020 році зменшилася у 6,5 рази.

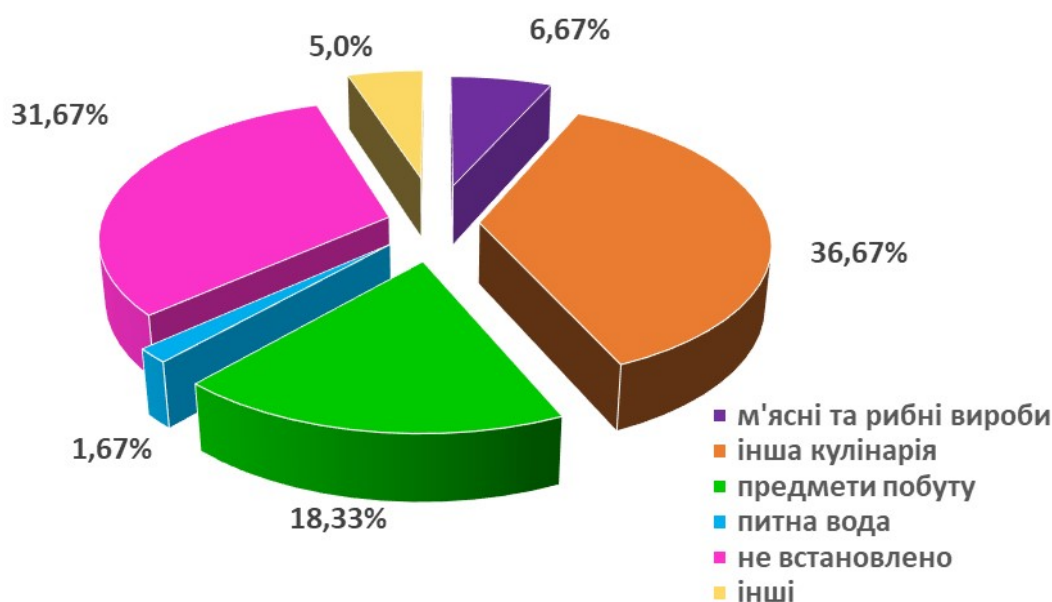
Рис.8 Кількість спалахів вірусного гепатиту А, Україна, 2016 – 2020рр.

Також реєструвалися спалахи гастроентероколітів встановленої етіології – 14, захворіло 133 особи, у т. ч. 108 дітей, що у 3,2 рази менше ніж у 2019 році (45 спалахів); гастроентероколітів невстановленої етіології – 12, захворіло 167 осіб, у т. ч. 121 дитина, що у 2,2 рази менше ніж у 2019 році (26 спалахів), кору -3, захворіло 12 осіб, у т. ч. 7 дітей, що у 319 разів менше ніж у 2019 році (957 спалахів).

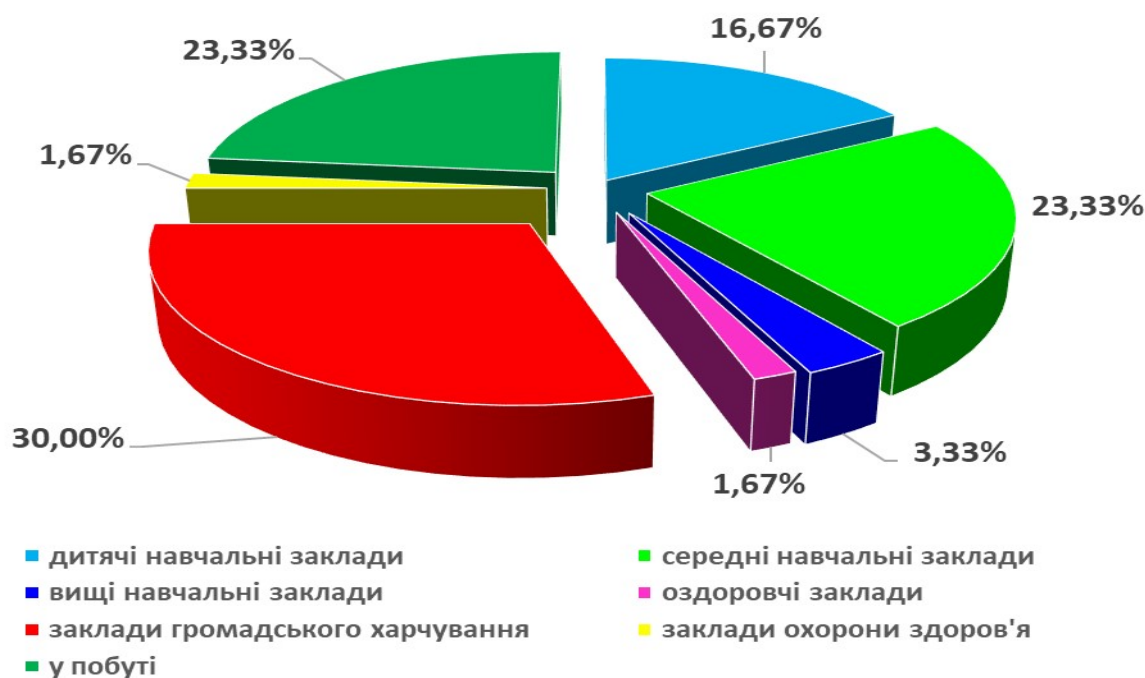
За факторами передачі найбільше спалахів було пов'язано вживанням готових страв, у тому числі кулінарних виробів та виробів із м'яса та риби та з предметами побуту, не було встановлено факторів передачі третині зареєстрованих спалахів.

Рис.9 Питома вага факторів передачі встановлених під час спалахів, Україна 2020 рік

Найбільше спалахів було зареєстровано на об'єктах громадського харчування - 18, в середньоосвітніх навчальних закладах – 14, в дошкільних навчальних закладах – 10, в закладах освіти - 2, по 1 спалаху пов'язаних з оздоровчими закладами та з закладами охорони здоров'я. Продовжує реєструватися велика кількість спалахів у побуті.

Рис.10 Питома вага об'єктів виникнення спалахів, Україна, 2020 рік

Із 57 спалахів у 37 (64,91%) було встановлено фактор передачі (Дніпропетровська та Запорізька області – по 5 спалахів, Донецька та Рівненська області - по 4, Львівська, Полтавська, Харківська – по 3, Волинська – 2, Вінницька, Кіровоградська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька області та м. Київ – по 1).

При проведенні епідеміологічного розслідування 57 спалахів лише у 18 (31,58%) було встановлено джерело збудника інфекції: Дніпропетровська область – 4, Донецька та Полтавська області - по 3, Волинська та Харківська області – по 2, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська та Одеська області – по 1. При розслідуванні 52 спалахів із 57 (91,23%) були встановлені обставини виникнення, а при розслідуванні 47 спалахів (82,46%) – їх основну причину, відповідно по лабораторним центрам областей: Дніпропетровська та Запорізька області – по 5/5 спалахів, Донецька, Львівська та Харківська – по 4/4, Волинській та Полтавській – по 3/3, Івано-Франківській та Одеській – по 2/3, Миколаївській – 2/2, Херсонській – 1/2, Вінницькій, Київській, Кіровоградській, Тернопільській, Черкаській, Чернівецькій областях та м. Києві – по 1/1 та Сумській – 0/1.

Таб.1 Критерії оцінки якості епідрозслідування спалахів (без урахування спалахів кору), Україна, 2020 рік

Нозологія	Всього зареєстровано спалахів	Встановлено фактор передачі	Встановлено джерело	Встановлено причини виникнення	Встановлено

	абсолютне число	обставини виникнення							
		абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Сальмонельоз	18	13	72,22	5	27,78	13	72,22	17	94,44
Ротавірусна інфекція	6	6	100,00	3	50,00	6	100,00	6	100,00
ГКІ встановленої етіології	14	10	71,43	6	42,86	14	100,00	14	100,00
ГКІ невстановленої етіології	12	3	25,00	0	0,00	7	58,33	8	66,67
Вірусний гепатит А	6	4	66,67	4	66,67	6	100,00	6	100,00
Шигельози	1	1	100,00	0	0,00	1	100,00	1	100,00
Всього	57	37	64,91	18	31,58	47	82,46	52	91,23

Враховуючи вищезазначене прошу дану інформацію прийняти до уваги і забезпечити своєчасне та якісне подання попередніх, проміжних та заключних позачергових повідомлень про спалахи інфекційних хвороб, проведення профілактичних і протиепідемічних заходів, у межах встановлених повноважень.

ДУ "Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України"